

Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024

De aanpak van de gemeente Arnhem om voortijdig schoolverlaten (VSV) tegen te gaan: iedereen naar school, werk of een startkwalificatie

Inhoudsopgave

Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024	1
Leeswijzer	4
Samenvatting.....	4
1. Inleiding.....	6
2. Analyse van voortijdig schoolverlaten in Arnhem	8
2.1 Wat is voortijdig schoolverlaten en hoeveel voortijdig schoolverlaters zijn er in Arnhem?	8
2.2. Onderzoek Verwey-Jonker naar Arnhemse aanpak.....	9
Oorzaken, interventies en analyse Arnhemse aanpak.....	9
Aanbevelingen voor vervolg	10
2.3 Samenhang met andere programma's.....	11
Hoe ziet het VSV-netwerk eruit?	11
Samenwerking binnen team 'Jongeren in Kwetsbare Positie'.....	11
Samenwerking met Doorbraak Naar Werk	12
Samenwerking met Zorg Dichterbij	12
Samenhang met het regionaal VSV-programma	12
2.4 Samenhang met uitvoerende organisaties.....	13
Samenwerking met het onderwijs	13
Samenwerking met Werk & Inkomen (W&I).....	13
Samenwerking Sociaal Wijkteams (SWT)	14
3. Aanpak Voortijdig Schoolverlaten 2021 - 2024	15
3.1 Doelstelling	15
Verbeteren van de onderlinge samenwerking	15
Verlagen VSV-cijfers in Arnhem.....	15
3.2 Aanpak.....	16
Doelgroepen	16
School als centraal punt	16
Samenwerking en netwerkvorming.....	16
Monitoring en evaluatie van resultaten.....	17
Tot slot.....	17
4. Bijlagen.....	18
Bijlage 1 Onderzoeksrapport Verwey-Jonker	18
Bijlage 2 Subsidieregeling.....	18

Bijlage 3	Voortgangsrapportage VSV 2017/18	18
Bijlage 4	Verhaal achter de Cijfers	18
Bijlage 5	Regionaal plan van aanpak VSV (nog niet vastgesteld)	18

Leeswijzer

Dit document bestaat uit drie hoofdstukken. Voor wie vooral geïnteresseerd is in de nieuwe aanpak om voortijdig schoolverlaten in Arnhem tegen te gaan volstaat het om hoofdstuk drie te lezen. Voor wie meer wil weten over de cijfermatige en inhoudelijke onderbouwing die aan deze aanpak ten grondslag ligt, is het ook aan te bevelen om hoofdstuk 1 en 2 te lezen. In die hoofdstukken gaan we in op onderzoeken, cijfermatige analyses en voortgangsrapportages, die voor de volledigheid zijn toegevoegd als bijlagen.

Samenvatting

De lokale aanpak voortijdig schoolverlaten levert een bijdrage aan de doelstelling van de gemeente Arnhem om gelijke kansen voor alle jongeren in Arnhem te realiseren. De aanpak past binnen de nieuwe visie op het sociaal domein en sluit aan op thema's die benoemd worden in de Maatschappelijke Educatieve Agenda Arnhem. In 2019 is geconstateerd dat de huidige aanpak toe was aan vernieuwing. Onderzoeksinstituut Verwey-Jonker heeft onderzoek gedaan naar de huidige VSV-aanpak. Het onderzoeksrapport dat daaruit is voortgekomen dient als onderlegger voor deze nieuwe aanpak.

Verwey-Jonker adviseert om de Arnhemse VSV-aanpak meer te richten op specifieke doelgroepen waar VSV relatief vaak voorkomt. Ook zou er meer gezamenlijke verantwoordelijkheid binnen het VSV-netwerk gecreëerd kunnen worden, gericht op het voorkomen van VSV. Daarnaast raadt Verwey-Jonker de gemeente Arnhem aan om het VSV-budget gericht in te zetten en scherpere voorwaarden te stellen bij de subsidiëring.

Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. De voorlopige cijfers over het schooljaar 2018/19 laten een lichte daling zien in het aantal VSV'ers in Arnhem. De doelstelling van dit nieuwe plan is om deze daling door te laten zetten maar ook stevigere kwalitatieve afspraken te maken met andere betrokken partijen in het VSV-netwerk. Binnen dit netwerk maken we onderscheid tussen andere programma's die een bijdrage leveren aan het vergroten van de kansengelijkheid van jongeren en uitvoeringsorganisaties die daarbinnen werkzaam zijn. De school krijgt binnen deze aanpak een centralere plek toebedeeld in het VSV-netwerk. Daarnaast wordt er meer aandacht besteed aan de integraliteit van onze inzet - samenhang met andere programma's en gericht op de verschillende leefgebieden van jongeren (school, thuis, leefomgeving).

Om de doelstellingen te bereiken wordt de subsidieregeling 'aanpak voorkomen voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021-2024' ingezet. In deze subsidieregeling worden criteria met betrekking tot de doelgroep en de samenwerkingspartners benoemd. Ook worden er eisen gesteld aan de evaluatie en monitoring van projecten die worden gefinancierd vanuit het VSV-budget. De subsidieregeling is het instrument van de gemeente Arnhem om meer grip te krijgen op deze complexe problematiek.

Alleen samen met de inzet van vele andere betrokken partijen in de stad kunnen we VSV nog beter voorkomen en alle jongeren de kans bieden om mee te doen in Arnhem!

1. Inleiding

Een startkwalificatie is een belangrijke voorspeller voor een stabiele toekomst en biedt de mogelijkheid om actief deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Het is daarom belangrijk dat zoveel mogelijk Arnhemmers het onderwijs verlaten met een startkwalificatie. Toch zien we dat nog te veel jongeren voortijdig de school verlaten. Dat is een landelijk probleem, waar we in Arnhem ook mee te maken hebben. In dit plan van aanpak geven we aan hoe we in de gemeente Arnhem inzetten op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten (VSV). Op die manier dragen we bij aan het vergroten van de kansengelijkheid en zorgen we ervoor dat iedereen ook écht mee kan doen in Arnhem!

Het huidige plan van aanpak VSV is opgesteld in 2016 en is toe aan vernieuwing. Eind 2019 hebben we daarom onderzoeksbureau Verwey-Jonker gevraagd om onderzoek te doen naar de huidige VSV-aanpak van de gemeente Arnhem. Het onderzoeksrapport is opgeleverd in mei 2020 en dient als onderlegger voor dit nieuwe plan van aanpak.

Op dit moment wordt in de gemeente gewerkt aan een nieuwe visie op het sociaal domein. Geconstateerd kan worden dat het met de meeste Arnhemmers goed gaat en dat in de afgelopen jaren positieve resultaten zijn bereikt op allerlei terreinen. Dit geldt ook voor jongeren; met veruit de meeste jongeren gaat het goed. Het bevorderen van gelijke kansen is een belangrijke pijler in de nieuwe visie. Ook wordt geconstateerd dat een samenhangende aanpak het beste helpt. Zo leveren de aanpak van armoede en schulden, participatie, (jeugd)zorg, dak- en thuisloze jongeren en het jongerenwerk ook een bijdrage aan het bevorderen van gelijke kansen voor jongeren. In dit plan wordt onderscheid gemaakt tussen de inzet die vanuit VSV gepleegd wordt en de inzet die afkomstig is vanuit die andere terreinen. Dit doen we om de doelstellingen die we met deze aanpak willen bereiken helder in beeld te hebben en te houden. In de uitvoering is een goede afstemming met andere beleidsterreinen en leefgebieden essentieel om de aanpak te laten slagen. Het gaat immers vaak om dezelfde jongeren.

Voortijdig schoolverlaten is alleen te voorkomen door samenwerking tussen de betrokken partijen. De belangrijkste partner is in dit geval het onderwijs. Dit plan is dan ook tot stand gekomen in overleg met verschillende onderwijspartijen in de stad. Andere belangrijke samenwerkingspartners zoals de RMC coördinator die betrokken is bij het regionale VSV plan, het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL), de sociaal wijkteams, werkgevers en bovenal jongeren zelf zijn betrokken bij de totstandkoming van dit plan. Er wordt een gedeelde verantwoordelijkheid gevoeld om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en dit plan kan rekenen op breed maatschappelijk draagvlak.

In de zomer van 2019 is met de besturen van de voorschoolse organisaties en de onderwijsbesturen de Maatschappelijke Educatieve Agenda Arnhem (MEA Arnhem) vastgesteld. Hierin zijn vijf thema's benoemd waar het onderwijsveld en de gemeente gezamenlijk inspanningen op leveren. Het thema voortijdig schoolverlaten is hierin niet als apart onderdeel benoemd, maar komt wel terug in een aantal thema's - zoals bij aansluiting onderwijs - jeugdhulp, onderdeel van het thema 'Jij krijgt alle kans om te

leren in Arnhem'. Het thema voortijdig schoolverlaten zal waar nodig geagendeerd worden bij de overleggen over de MEA Arnhem.

Het plan bestaat uit twee delen: een analyse (hoofdstuk 2) en de daadwerkelijke aanpak (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 2 wordt de huidige VSV-situatie in de gemeente Arnhem beschreven. Er wordt hierbij dieper ingegaan op de VSV-definitie, de huidige VSV-cijfers, de uitkomsten van het onderzoek van Verwey-Jonker en de aanbevelingen die daaruit voortvloeien voor de nieuwe aanpak. Die aanpak wordt vervolgens toegelicht in hoofdstuk 3. In dat hoofdstuk worden de doelstellingen, de nieuwe subsidieregeling en bijbehorende criteria, de kwaliteitsafspraken die we (willen) maken en de evaluatie en monitoring van de voortgang beschreven.

2. Analyse van voortijdig schoolverlaten in Arnhem

Voortijdig schoolverlaten is een complex probleem waar vaak meerdere oorzaken aan ten grondslag liggen. Er zijn meerdere partijen bij het voorkomen van VSV, of wanneer VSV optreedt, voor het begeleiden van een jongere naar een andere plek in het onderwijs of naar werk, eventueel in combinatie met een passend ondersteuningsaanbod. In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de definitie van VSV, de cijfers en het onderzoek van Verwey-Jonker. Vervolgens wordt gekeken naar de samenhang van VSV met andere beleidsterreinen en de partners die hierbij betrokken zijn.

2.1 Wat is voortijdig schoolverlaten en hoeveel voortijdig schoolverlaters zijn er in Arnhem?

Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie betekent minimaal het behalen van een havo-, vwo- of mbo2-diploma. In Arnhem namen in het schooljaar 2018/19 11.574 leerlingen deel aan het voortgezet- (vo) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Van dat aantal hebben 311 leerlingen voortijdig het onderwijs verlaten, dat komt neer op een percentage van 2.69%, waarmee een daling is gerealiseerd ten opzichte van het schooljaar 2017/18 (3.05%).¹

Landelijk is er sprake van een lichte stijging in het aantal VSV'ers over het schooljaar 2018/19 ten opzichte van het jaar ervoor. Het VSV-percentage is gestegen van 1.91% tot 2.01%. In het vo is landelijk sprake van een lichte daling van 0.50% naar 0.49%, maar het mbo kent een stijging van 5.10% naar 5.35%.² Het is positief om op te merken dat de Arnhemse cijfers tegen de landelijke trend in zijn gedaald en dichterbij het landelijk gemiddelde komen te liggen.

Cijfers geven inzicht in de VSV-problematiek, maar het is belangrijk om deze cijfers in het juiste licht te bezien. Elk jaar moeten de VSV-cijfers door het onderwijs op 1 oktober worden doorgegeven. Het cijfer van 1 oktober is het totale aantal VSV'ers dat wordt afgezet tegen het totaal aantal deelnemers in het onderwijs om tot het VSV-percentage te komen. In het laatste schooljaar waarvan we over definitieve cijfers beschikken (2017/18), waren er 333 geregistreerde VSV'ers. Van deze 333 jongeren hebben er op 1 mei 2020 inmiddels 17 toch hun startkwalificatie behaald, zijn er 67 uitgestroomd naar werk en zitten er 65 weer op school. Dit laat zien dat de cijfers een momentopname weergeven en niet altijd het hele beeld schetsen.

¹ Het gaat hierbij om voorlopige cijfers over schooljaar 2018/19, de definitieve cijfers volgen zoals gebruikelijk in het najaar.

² Kamerbrief Voortijdig Schoolverlaten (4 maart, 2020): <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/03/04/aanpak-voortijdig-schoolverlaten/aanpak-voortijdig-schoolverlaten.pdf>

De cijfers geven bijvoorbeeld geen inzicht in de oorzaken van voortijdig schoolverlaten. Goede kwalitatieve gegevens zijn daarom minstens zo belangrijk als kwantitatieve³. Een voorbeeld ter illustratie: uitgeprocedeerde ISK-leerlingen (Internationale SchakelKlas) verdwijnen vaak voor hun 18de verjaardag van de radar. Deze jongeren worden geregistreerd als VSV'er, maar de oorzaken liggen buiten het bereik van ons VSV-beleid. Daarnaast zijn er jongeren die niet de potentie hebben om een startkwalificatie te halen. Zij stromen vaak door naar (activerend) werk of naar de arbeidsmarkt met de juiste zorg en ondersteuning.

Tot slot is het van belang om op te merken dat de cijfers betrekking hebben op leerlingen woonachtig in de gemeente Arnhem. Arnhemse jongeren gaan vaak buiten Arnhem naar school (voor het vmbo is dat ruim 50%). Ons VSV-beleid is gericht op onderwijsinstellingen binnen Arnhem. Onze inzet heeft dus ook impact op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten van jongeren buiten Arnhem. Omgekeerd geldt natuurlijk hetzelfde voor gemeenten waar veel Arnhemse jongeren naar school gaan. De inzet vanuit de gemeente Arnhem heeft dus niet één op één zijn weerslag op VSV-cijfers van Arnhemse leerlingen. Het is daarom ook belangrijk om met onze lokale aanpak goed aan te laten sluiten op projecten die voortkomen uit de regionale aanpak (bijlage 3).

Er kunnen wel een paar algemene conclusies getrokken worden op basis van de cijfers. Zo zien we dat de uitval relatief het hoogst is op mbo1 en 2 niveau en op het ISK. Op het voortgezet onderwijs zien we dat de VSV-cijfers binnen het vmbo hoger liggen dan op de havo en het vwo. Wel liggen de VSV-cijfers in het vmbo in Arnhem dicht bij de landelijke streefcijfers dan de VSV-cijfers in het mbo. Ook laten de cijfers zien dat bijna alle VSV'ers 18 jaar of ouder zijn.

2.2. Onderzoek Verwey-Jonker naar Arnhemse aanpak

Oorzaken, interventies en analyse Arnhemse aanpak

De gemeente Arnhem heeft Verwey-Jonker eind 2019 opdracht gegeven om ons huidige VSV-plan en de effectiviteit van ons beleid te onderzoeken. In het onderzoek is er onder andere gekeken naar de verschillende oorzaken van VSV, de succesvolle interventies uit de internationale literatuur en naar de huidige Arnhemse aanpak. Met betrekking tot de oorzaken van VSV wordt geconstateerd dat er vaak meerdere factoren op verschillende levensgebieden aan VSV ten grondslag liggen.⁴ Hierbij kan gedacht worden aan de factoren die een rol spelen op het leefgebied van het individu, de familie, de omgeving of de school.

De verschillende leefgebieden die een rol spelen bij het veroorzaken van VSV worden ook zichtbaar in de succesvolle interventies die naar voren komen uit (inter)nationaal literatuuronderzoek. Het succes

³ Het rapport 'Verhaal achter de cijfers' (2019) opgesteld door de afdeling Informatie (onderzoek & statistiek) van de gemeente Arnhem, in opdracht van de regiogemeenten, is een mooie eerste aanzet om kwalitatieve informatie beter te ontsluiten (bijlage 5).

⁴ *Voortijdige Schoolverlaters in de gemeente Arnhem* (2020), H. Jonkman, L. Van Loon-Dijkers, M. Van Rooijen (bijlage 1).

van interventies wordt mede bepaald door de mate waarin ze de verschillende leefgebieden weten te integreren in de interventie. Met andere woorden: een interventie die alleen gericht is op het individu blijkt vaak minder succesvol dan een interventie die ook de familie- of schoolomgeving meeneemt.

Verwey-Jonker heeft ook de huidige inzet die gefinancierd wordt vanuit het lokale VSV-budget onderzocht. Zeventien verschillende projecten ontvangen financiering en er wordt geconstateerd dat de doelen van deze projecten zeer uiteenlopend zijn. De projecten variëren van een adviesfunctie, het begeleiden van jongeren naar school of werk tot het trainen van projectmedewerkers. Daarnaast wordt geconstateerd dat niet alle projecten zich primair bezighouden met VSV; dat de meerderheid van de projecten plaatsvindt op het voortgezet onderwijs en dat er ook projecten op het middelbaar beroepsonderwijs en primair onderwijs plaatsvinden. De projecten stellen doelen op het gebied van de leerling (het individu), waarbij de school vaak betrokken wordt, maar de leef- of familieomgeving minder vaak. Het komt regelmatig voor dat de gemeente als opdrachtgever fungeert voor een partij die activiteiten of diensten aanbiedt op of om school, zonder dat er kennis is van het netwerk in en om de school. Veel projecten dragen indirect bij aan het voorkomen van VSV, maar er is weinig zicht op concrete resultaten.

Aanbevelingen voor vervolg

Het onderzoek van Verwey-Jonker is afgesloten met een digitale discussiebijeenkomst met vertegenwoordigers vanuit het onderwijs, het RBL, de RMC-regio en van de gemeente Arnhem. Tijdens deze bijeenkomst zijn de bevindingen van Verwey-Jonker gepresenteerd en is er gediscussieerd over de inhoud van het nieuwe lokale VSV-plan. De discussie ging over de volgende drie onderwerpen:

- Doelgroepen binnen het VSV-beleid
- Samenwerking binnen het VSV-netwerk
- Inrichting nieuw lokaal VSV-plan

De aanbevelingen kunnen in diezelfde categorieën worden onderverdeeld.

Met betrekking tot de doelgroep komt Verwey-Jonker tot de conclusie dat er meer afbakening nodig is. Zowel wat betreft de jongeren waar het VSV-beleid op gericht is als op de effecten die met die inzet beoogd worden. Het huidige beleid kent een brede inzet over veel verschillende doelgroepen en ook de effecten die beoogd worden met deze inzet zijn uiteenlopend. De aanbeveling is om met duidelijke afgebakende doelgroepen te werken en ook de beoogde effecten duidelijker vast te leggen van projecten die gefinancierd worden vanuit het VSV-budget.

Voor wat betreft de samenwerking in het VSV-netwerk sluit Verwey-Jonker aan bij de conclusies uit het rekenkamerrapport van de gemeente Arnhem naar effectief jeugdbeleid.⁵ Het is van belang om vanuit de huidige ketensamenwerking door te groeien naar een netwerksamenwerking. Verwey-Jonker adviseert om sterke verbindingen te creëren met de partijen die actief zijn in het VSV-netwerk. Meer samenhang tussen de projecten die worden gefinancierd uit het budget en meer gezamenlijke bijeenkomsten om het gevoel te versterken dat er aan dezelfde opgave gewerkt wordt. De warme overdracht van jongeren is ook een belangrijk punt van aandacht, omdat transitiemomenten vaak een risico met zich meebrengen. Ook de betrokkenheid van jongeren zelf kan verbeterd worden. Zij moeten een duidelijke stem krijgen in het te voeren toekomstige VSV-beleid.

Tot slot heeft Verwey-Jonker aanbevelingen gedaan over de inrichting van het nieuwe VSV-plan. Het is van belang dat de gemeente via de beschikbare financiering duidelijke voorwaarden stelt waaraan VSV-projecten moeten voldoen. De voorwaarden die aan financiering verbonden worden, geven de gemeente grip. Hierbij moet opnieuw gedacht worden aan het helder afbakenen van doelgroepen en effecten waar de gefinancierde inzet zich op richt. Daarnaast is het van belang om ook de eigen verantwoordelijkheid van de aanvrager te benadrukken. Dit is lastig om vast te leggen in expliciete voorwaarden, maar hier kan een bijdrage aan worden geleverd door heldere verwachtingen uit te spreken richting de aanvrager en door de aanvrager te laten reflecteren op de plek die hij of zij inneemt in het VSV-netwerk, waarbij de (relatie met) de aanwezige zorgstructuur in school altijd opgenomen moet worden.

2.3 Samenhang met andere programma's

Hoe ziet het VSV-netwerk eruit?

De gemeente Arnhem werkt met veel partijen samen in de aanpak om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Het streven is om het netwerk rondom de jongere die door voortijdig schoolverlaten in beeld komt sluitend te krijgen. We maken hier onderscheid tussen gemeentelijke/regionale programma's die een bijdrage leveren aan de doelgroep voortijdig schoolverlaters én uitvoeringsorganisaties die direct werken met de doelgroep. Bij die eerste categorie kan gedacht worden aan andere interne programma's van de gemeente Arnhem zoals Doorbraak naar Werk en Zorg Dichterbij, maar ook aan het regionale VSV-programma. Bij de tweede categorie horen organisaties als de Sociaal Wijkteams Arnhem, RBL, werk en inkomen, en het onderwijs zelf (hoofdstuk 2.4).

Samenwerking binnen team 'Jongeren in Kwetsbare Positie'

Om verschillende projecten bij elkaar te brengen die gericht zijn op jongeren in een kwetsbare positie is een projectteam opgericht. De doelstelling van dit projectteam is om een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen die jongeren begeleidt naar sociale en economische zelfredzaamheid. Dit lokale VSV-

⁵ Effectief Jeugdbeleid (2020)
<https://www.arnhem.nl/Bestuur/rekenkamer/Onderzoeken:KuUkMHkITdSVOFZ0kStYCA#objectlink406067b9-4fc4-431e-a814-2b68a52e038a>

plan richt zich specifiek op de groep jongeren die (mogelijk) zonder startkwalificatie de school verlaat. Binnen het team 'Jongeren in Kwetsbare Positie' wordt daarnaast ook gekeken naar dak- en thuisloze, werkeloze jongeren, jongeren met psychosociale of financiële problemen of jongeren die uit beeld zijn. Om jongeren economisch en sociaal zelfredzaam te maken is het nodig om deze problemen aan te pakken vanuit een integrale visie op jeugd (jongeren van 16-27 jaar). Het projectteam werkt aan een concreet uitgewerkt plan waarin wordt weergegeven hoe de samenhang tussen de verschillende domeinen eruit ziet.

Samenwerking met Doorbraak Naar Werk

Het programma Doorbraak Naar Werk zet actief in op de overgang van school naar werk voor jongeren. De inzet richt zich zowel op voortijdig schoolverlaters als op jongeren in een kwetsbare positie met diploma. De inzet beoogt te voorkomen dat jongeren afhankelijk worden van inkomensondersteuning. Er worden verschillende partijen gesubsidieerd die een rol spelen in de toeleiding van jongeren naar de arbeidsmarkt. Ook hier is het uitgangspunt om zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie te laten behalen. Mocht dit niet mogelijk zijn, wordt er gekeken hoe de jongere zo zelfstandig mogelijk kan participeren in de samenleving.

Samenwerking met Zorg Dichterbij

De uitvoering van de Jeugdwet valt onder het programma Zorg Dichterbij van de gemeente Arnhem. Het doel is het versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgend en probleemoplossend vermogen van het gezin en de sociale omgeving. Maatwerk staat daarbij centraal. Op individueel niveau wordt vastgesteld of ondersteuning noodzakelijk is; dit wordt beoordeeld door de wijkcoach van het sociaal wijkteam. Voordat jeugdhulp wordt ingezet, verkent de jongere/ouders samen met het wijkteam welke vragen er zijn en wordt een plan opgesteld. In dit plan staan de noodzakelijke resultaten en wat het gezin op eigen kracht, met mantelzorg of informele hulp kan bereiken. Het resultaat van de procedure moet steeds zijn dat kinderen en gezinnen de hulp krijgen die passend is en die zij nodig hebben. De jeugdige moet door de voorziening in staat worden gesteld om gezond en veilig op te groeien, zijn talenten te ontwikkelen en naar vermogen deel te nemen aan de samenleving. Dit laat onverlet dat ouders hierin een eigen verantwoordelijkheid hebben. Deze verantwoordelijkheid geldt op meerdere terreinen. Concreet verwachten we bijvoorbeeld van ouders van schoolgaande kinderen dat zij constructief contact onderhouden met de onderwijsinstelling waar hun kind heen gaat ten behoeve van de voortgang van het onderwijs aan het kind. Dit is niet voor alle ouders vanzelfsprekend en sommige ouders hebben hierbij ondersteuning nodig. Van de school wordt verwacht dat zij ouders betrekken bij de vorderingen van hun kind op school en investeren in de relatie en de verbinding met de ouders bij de schoolprestaties van hun kinderen.

Samenhang met het regionaal VSV-programma

De doelstelling van het regionale VSV-programma is om ervoor zorgen dat iedere jongere op school zit, een baan heeft of een traject van leren en werken volgt. Ook hier is de verschuiving van de focus op het naar beneden brengen van de VSV-cijfers naar het vinden van een passende plek voor jongeren zichtbaar. Het regionaal VSV-programma kent dezelfde looptijd als het lokale programma.

Het regionaal programma kent drie hoofdlijnen waarop wordt ingezet: 1). Overstap, 2). Overbelasten, en 3). Verzuim. Naast deze drie hoofdlijnen zet het programma ook intensief in op een sterkere netwerksamenwerking. Daarin sluit het aan bij de doelstellingen die geformuleerd zijn in dit lokale VSV-plan. Bij de inzet die vanuit het lokale VSV-budget gefinancierd wordt altijd gekeken naar de mate waarin in het aansluit op de inzet vanuit het regionale programma. Zo worden onnodige dubbelingen en/of strijdige initiatieven voorkomen. Er vindt regelmatig afstemming plaats tussen vertegenwoordigers van de regio en van de gemeente Arnhem.

2.4 Samenhang met uitvoerende organisaties

Samenwerking met het onderwijs

Bij het voorkomen van schooluitval speelt de school uiteraard een grote rol. Het verzuimbeleid en de interne zorgstructuur zijn hierbij cruciaal. De school is verantwoordelijk voor de vormgeving hiervan en dient ervoor te zorgen dat de juiste partijen op het juiste moment zijn aangehaakt. Ook ouders maken hier nadrukkelijk deel van uit. Het beleid omtrent voortijdig schoolverlaten geeft de school een centrale plek in de aanpak. Bij alle te subsidiëren VSV-projecten wordt de aanvrager gevraagd om aan te geven hoe de activiteiten waarvoor subsidie wordt aangevraagd zich verhouden tot de interne zorgstructuur van de school waarmee samen wordt gewerkt en op welke wijze met partners in en buiten de school wordt samengewerkt.

Samenwerking met Werk & Inkomen (W&I)

De samenwerking met Werk & Inkomen van de gemeente Arnhem, rondom jongeren zonder startkwalificatie, is erg belangrijk. Wanneer een jongere zonder school en zonder werk komt te zitten, is de kans aannemelijk dat hij aanklopt bij Werk & Inkomen voor inkomensondersteuning. Als een jongere onder de 27 jaar is, geen startkwalificatie heeft en nog recht heeft op studiefinanciering, wordt er altijd gekeken of het mogelijk is om terug te keren naar school. Van deze jongere wordt verwacht dat hij, waar mogelijk, doorleert tot een hoger opleidingsniveau, waardoor zijn kansen op de arbeidsmarkt naar verwachting toenemen. Jongeren afkomstig uit het voortgezet speciaal onderwijs of praktijkonderwijs worden hiervan uitgesloten, in die zin dat zij geen scholingsplicht krijgen opgelegd en dat er op andere manieren naar passende plek wordt gezocht.

Om de leerbaarheid van de jongeren vast te stellen is er vaak een samenwerking met de RMC-consulenten van het RBL. Voor jongeren die het maximale opleidingsniveau hebben behaald of voor wie de omstandigheden het (nog) niet toelaten verder te leren, wordt gekeken naar passende ondersteuning.

Samenwerking met Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL)

Het RBL voert de wettelijke RMC-taken uit voor de gemeenten in onze regio. Het RBL monitort de schoolloopbaan van de jongeren. Ze ondersteunen en stimuleren de jongeren om - waar mogelijk - zo snel mogelijk weer deel te nemen aan het onderwijs en om een startkwalificatie te behalen. Naast het monitoren en ondersteunen van (potentiële) VSV'ers, worden ook elk jaar oud-VSV'ers gemonitord en

benaderd. Het gaat hierbij om jongeren tot 23 jaar die in een eerder schooljaar zijn gestopt met school. Naast het feit dat het RBL een groot deel van de jongeren weer motiveert om terug te keren naar school, verzamelt het bureau ook gegevens en informatie en signaleert trends die bruikbaar zijn voor het beleid ten aanzien van voortijdig schoolverlaten.

Samenwerking Sociaal Wijkteams (SWT)

Het sociaal wijkteam is verantwoordelijk voor de toegang tot jeugdhulp. Elke school heeft een wijkcoach als vast aanspreekpunt en de wijkcoach maakt onderdeel uit van het zorgsysteem van de school en/of het ZAT (ZorgAdviesTeam). De rol van de wijkcoach is: generalist met kennis van jeugdhulp. De wijkcoach kan eventueel zelf kortdurende preventieve basishulp aan leerlingen uit Arnhem bieden (om inzet specialistische zorg te voorkomen). Indien nodig schakelt de wijkcoach naar het wijkteam waar de leerling vandaan komt. Deze vaste contactpersoon/wijkcoach verleent in principe geen basishulp voor leerlingen van buiten Arnhem, tenzij er sprake is van urgentie. Daarnaast kan de wijkcoach de 'brugfunctie' vervullen naar anderen. Veel leerlingen komen immers niet uit de wijk waar de school staat, of uit de gemeente Arnhem. Er kan niet van scholen verwacht worden dat zij op de hoogte zijn van de wijze waarop andere gemeenten de toegang tot de jeugdhulp hebben georganiseerd en bij wie zij moeten aankloppen als leerlingen hulp nodig hebben. Ouders hebben hier (uiteraard) ook een rol in.

Als er inzet van jeugdhulp nodig is, is het wijkteam de toegangspoort. School/ouders/jeugdige/wijkcoach overleggen hier samen over. De aanvraag wordt door ouders/jeugdige gedaan, en wordt op naam van de jeugdige gedaan. Soms is er al een wijkcoach verbonden aan de jeugdige/het gezin en dan is het logisch dat deze wijkcoach betrokken wordt. Als het een eerste kennismaking met het wijkteam is, kan het wijkteam ook – los van de schoolsituatie – met instemming van ouders/jeugdige, contact opnemen met ouders/jeugdige om de hulpvraag verder te verkennen en de noodzaak voor verdere jeugdhulp in te schatten. Op deze manier worden de schoolsituatie en de opvoedingssituatie met elkaar in verbinding gebracht en wordt systeemgericht gekeken/gewerkt.

3. Aanpak Voortijdig Schoolverlaten 2021 - 2024

3.1 Doelstelling

De doelstelling van het lokale Arnhemse VSV-plan is het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. We zetten in op een daling van het aantal VSV'ers in Arnhem en om meer VSV'ers te begeleiden naar onderwijs of werk. We streven ernaar om de VSV-cijfers dichterbij de landelijk geformuleerde streefcijfers te brengen. De VSV-cijfers zijn een belangrijke, maar niet de enige indicator van het slagen van de VSV-aanpak. Zoals eerder aangegeven is de invloed die we vanuit het lokale VSV-beleid hebben op het terugdringen van het VSV-cijfer beperkt. Daarom formuleren we naast de kwantitatieve doelstellingen vooral ook kwalitatieve doelstellingen die betrekking hebben op het versterken van het VSV-netwerk door betere kwaliteitsafspraken te maken met de partijen in dat netwerk. We streven ernaar om de samenwerking tussen en met partijen te verbeteren.

Verbeteren van de onderlinge samenwerking

Bij het verbeteren van de samenwerking binnen het VSV-netwerk kan de gemeente Arnhem, vooral via de Subsidieregeling aanpak VSV, partijen stimuleren, faciliteren en beïnvloeden. In paragraaf 3.2 gaan we aan op welke manier we dat gaan doen. Naast de inzet van de subsidieregeling organiseren we twee keer per jaar een lokale VSV-bijeenkomst waarbij alle partijen uit het VSV-netwerk worden uitgenodigd en waar we samen bespreken waar aanscherpingen of verbeteringen van de aanpak en dit plan nodig of mogelijk zijn. We willen benadrukken dat de aanpak een verantwoordelijkheid is van alle betrokken partijen en dat het van belang is dat elke betrokkene zich ervoor verantwoordelijk voelt dat een jongere die aanklopt (of juist niet) 'niet losgelaten' mag worden voordat de juiste hulp of ondersteuning opgepakt is. Het komt nog te vaak voor dat jongeren tussen wal en schip vallen bij partijen.

Verlagen VSV-cijfers in Arnhem

In kwantitatieve zin willen we het Arnhemse VSV-percentages van 2.69% over schooljaar 2018/19 vasthouden of verlagen om zo dichterbij het door de regio vastgestelde streefcijfer te komen. Hier willen we een kanttekening bij plaatsen. Het nieuwe VSV-plan gaat in vanaf 2021 en zal pas echt aantoonbaar voor verandering zorgen vanaf schooljaar 2021/2022. De VSV-cijfers van dat jaar verwachten we op z'n vroegst in 2023; een jaar voor afronding van de uitvoering van dit lokale VSV-plan. De kwantitatieve gegevens moeten dus op de juiste waarde geschat worden. We werken toe naar goede kwalitatieve afspraken met partners om tijdens de looptijd van dit programma al zichtbare resultaten te boeken die, naar verwachting, uiteindelijk ook in de cijfers zichtbaar zullen worden.

Er wordt jaarlijks gerapporteerd aan de gemeenteraad over de voortgang van de uitvoering van het VSV-plan en mogelijke bijstellingen. Dit valt samen met de presentatie van de jaarlijkse VSV-cijfers.

3.2 Aanpak

De aanpak is gericht op het verbeteren van de samenwerking door het netwerk in en om school te versterken. We richten ons bij de aanpak op de doelgroepen waar schooluitval het meeste voorkomt. Het instrument om dit te bereiken is de subsidieregeling 'aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024' (zie bijlage 2).

Bij de beoordeling van de subsidieaanvragen vragen we advies aan jongeren, het samenwerkingsverband voortgezet (speciaal) onderwijs, RBL, het sociaal wijkteam en eventuele andere relevante partijen (afhankelijk van de aanvraag). Daarnaast organiseren we twee keer per jaar een bijeenkomst over de aanpak met alle betrokken partijen. Hieronder wordt kort ingegaan op de belangrijkste uitgangspunten van de subsidieregeling.

Doelgroepen

Het VSV-beleid is gericht op de doelgroepen waar schooluitval het vaakst voorkomt en doelgroepen die een verhoogde kans hebben om (later) voortijdig de school te verlaten. Tot de eerste categorie behoren de doelgroepen waar VSV relatief het meest voorkomt (studenten mbo1 en 2, en ISK-leerlingen) en de doelgroep waar VSV absoluut het meest voorkomt (studenten mbo 4). Tot de tweede categorie behoren jongeren in de bovenbouw van het vmbo (met name basis en kader). Ook de jongeren die vanuit het voortgezet speciaal onderwijs of het praktijkonderwijs de overstap maken naar het mbo behoren tot deze categorie. Aanvragen die gericht zijn op één van deze bovengenoemde doelgroepen krijgen prioriteit.

School als centraal punt

Het uitgangspunt van de subsidieregeling is dat de school het centrale punt is om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. De school staat centraal in het netwerk. Daarnaast is aantoonbare samenwerking met andere partijen in het (zorg)netwerk in en om de school en de ouders essentieel om voor subsidiëring in aanmerking te komen. .

Samenwerking en netwerkvorming

Zoals in paragraaf 2.2 en 2.3 is aangegeven, zijn er verschillende partijen die samenwerken om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. We willen bereiken dat (tenminste) deze partijen optimaal samenwerken om de schoolloopbaan van jongeren zo goed mogelijk te laten verlopen. Het is hierbij van belang dat rollen en taken van alle partijen duidelijk zijn. Hier sturen we op aan door ons bij aanvragen voor de subsidieregeling altijd door meerdere partijen te laten adviseren en door gehonoreerde aanvragen met het VSV-netwerk te delen.

Bij de subsidiëring van VSV-projecten vormt de zorgstructuur van de school een essentieel onderdeel. In alle vanuit het VSV-budget gefinancierde projecten wordt concreet benoemd hoe de inzet zich verhoudt tot de zorgstructuur van de scholen waarmee wordt samengewerkt. Ook de rollen en taken van relevante betrokken partijen in en om de school zullen helder moeten zijn, wil een project voor

financiering in aanmerking komen. Tot slot zal altijd gevraagd worden op welke wijze ouders betrokken zijn en hoe er wordt aangesloten op de leefomgeving van de jongere.

Monitoring en evaluatie van resultaten

We hechten veel waarde aan de monitoring van resultaten. Een voorwaarde voor subsidiëring is dat vooraf duidelijk wordt aangegeven hoeveel jongeren worden bereikt en van welk onderwijsniveau. Achteraf wordt aangegeven waar de jongere terecht is gekomen na de inzet vanuit het desbetreffende VSV-project. Samen met de afdeling 'Informatie' (Onderzoek & Statistiek) van de gemeente Arnhem wordt een format ontwikkeld voor de projecten die gesubsidieerd worden. Op deze manier komen we de organisaties tegemoet die eerder zelf verantwoordelijk waren voor de vorm van de evaluatie en vergroten we het inzicht in de opbrengsten van onze aanpak. De projecten die meer dan €75.000,- subsidie ontvangen worden daarnaast gericht en intensiever geëvalueerd.

Goede evaluatie en monitoring stellen ons in staat om de effecten van ons VSV-beleid beter inzichtelijk te maken en om meer grip te krijgen op de VSV-problematiek. De afgelopen jaren publiceerde de afdeling Informatie van de gemeente Arnhem in opdracht van het RMC een jaarlijkse voortgangsrapportage voortijdig schoolverlaten. Deze rapportage over het voorgaande schooljaar is telkens uiterlijk september beschikbaar. Volgend jaar wordt deze rapportage in gezamenlijke opdracht van het RMC en de gemeente Arnhem opgesteld. Hierbij wordt gekeken naar het vormgeven van een 'dashboard' met nadrukkelijke aandacht voor de doelstellingen van de nieuwe aanpak.

Tot slot

Zoals ook in de inleiding is aangegeven: inzet op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten is één onderdeel in de aanpak om de kansen van jongeren in een kwetsbare positie te verbeteren. De aanpak staat niet op zichzelf en kan ook niet slagen zonder de inspanningen op andere terreinen. Samenwerking en afstemming zijn belangrijke voorwaarden voor succes.

4. Bijlagen

Bijlage 1 Onderzoeksrapport Verwey-Jonker

Bijlage 2 Subsidieregeling

Bijlage 3 Voortgangsrapportage VSV 2017/18

Bijlage 4 Verhaal achter de Cijfers

Bijlage 5 Regionaal plan van aanpak VSV (nog niet vastgesteld)